

STŘEDOŠKOLSKÁ ODBORNÁ ČINNOST

Obor č. 15: Teorie kultury, umění a umělecké tvorby

Vliv sociálních sítí na slovní zásobu českého jazyka

**Monika Ngo-Le
Jihočeský kraj**

Kaplice 2016

STŘEDOŠKOLSKÁ ODBORNÁ ČINNOST

Obor č.15: Teorie kultury, umění a umělecké tvorby

Vliv sociálních sítí na slovní zásobu českého jazyka

The influence of social networks on the Czech vocabulary

Autorka: Monika Ngo-Le
Škola: Gymnázium, SOŠE a SOU Kaplice
Linecká 368, 382 41 Kaplice
Kraj: Jihočeský kraj
Konzultantka: PhDr. Zdeňka Lovčí

Kaplice 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou práci SOČ vypracovala samostatně a použila jsem pouze prameny a literaturu uvedené v seznamu bibliografických záznamů.

Prohlašuji, že tištěná verze a elektronická verze soutěžní práce SOČ jsou shodné.

Nemám závažný důvod proti zpřístupnění této práce v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) v platném znění.

V Kaplici dne podpis:

Monika Ngo-Le

Poděkování

Chtěla bych poděkovat své vedoucí práce PhDr. Zdeňce Lovčí za její ochotu, cenné rady a čas, který věnovala konzultacím při tvorbě středoškolské odborné práce. Dále bych chtěla poděkovat svým kamarádům Martinu Mihalikovi, Tomáši Beránkovi a Davidu Šlajferčíkovi, kteří jsou aktivními uživateli mnou zkoumané vrstvy slovní zásoby českého jazyka a kteří mi pomáhali při sběru a třídění materiálu potřebného k praktické části.

Anotace

Má středoškolská odborná práce se zabývá tím, jak sociální sítě a částečně i počítačové hry ovlivňují slovní zásobu českého jazyka. Cílem je seznámit čtenáře se vznikem a s původem a významem slangových slov a slovních spojení, která pronikla do běžné mluvy uživatele českého jazyka, formou přehledného slovníku, který obsahuje způsob, jakým bylo slovo či slovní spojení přejato, jeho původ, výslovnost a význam.

Klíčová slova

neologismy; slang; sociální sítě; slovní zásoba českého jazyka; angličtina; slovotvorba

Annotation

My thesis is focused on how social networks and (partly) computer games affect the vocabulary of the Czech language. The main aim is to introduce to the reader the origin, creation and meaning of slang words and phrases that infiltrated into everyday language of users of the Czech language, with well-arranged dictionary that includes the way in which the word or phrase was adapted, its origin, pronunciation and meaning.

Key words

neologisms; slang; social networks; Czech vocabulary; English; word formation

ÚVOD	7
1 CO JSOU SOCIÁLNÍ SÍŤ	8
1.1 FACEBOOK.....	8
1.2 TWITTER.....	9
2 ZPŮSOBY OBOHACOVÁNÍ SLOVNÍ ZÁSObY	11
2.1 ZMĚNA VÝZNAMU.....	11
2.2 SPOJOVÁNÍ V SOUSLOVÍ A KRÁCENÍ SOUSLOVÍ.....	12
2.3 TVOŘENÍ NOVÝCH SLOV.....	13
2.3.1 Slovotvorná stavba slova.....	14
2.3.2 Tvaroslovná stavba slova.....	14
2.3.3 Odvozování.....	15
2.3.4 Skládání.....	15
2.3.5 Zkracování.....	16
2.4 PŘEJÍMÁNÍ A PŘEKLÁDÁNÍ Z CIZÍCH JAZYKŮ.....	16
2.4.1 Neologismy ve slovní zásobě českého jazyka.....	18
3 SLANG SOCIÁLNÍCH SÍŤÍ	20
4 ZKRATKY A ZKRATKOVÁ SLOVA	22
5 NEOLOGISMY S PŮVODNÍ GRAFICKOU PODOBOU	26
5.1 SUBSTANTIVA A ADJEKTIVA.....	26
5.2 OSTATNÍ SLOVNÍ DRUHY.....	28
5.3 VÍCESLOVNÁ SPOJENÍ.....	29
6 FONETICKÁ ADAPTACE BEZ SLOVOTVORNÉHO FORMANTU	30
7 FONETICKÁ ADAPTACE S FORMANTEM	33
7.1 SUBSTANTIVA.....	33
7.2 ADJEKTIVA.....	33
7.3 VERBA.....	34
8 ADAPTACE S FORMANTEM	36
8.1 SUBSTANTIVA.....	36
8.2 VERBA.....	37
9 VÝRAZY DOMÁCÍHO PŮVODU	40
9.1 SUBSTANTIVA.....	40
9.2 SLOVNÍ SPOJENÍ	41
ZÁVĚR	42
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	43
TIŠTĚNÉ PUBLIKACE.....	43
INTERNETOVÉ ZDROJE.....	43

ÚVOD

Má středoškolská odborná práce se zabývá vlivem sociálních sítí na slovní zásobu českého jazyka. Toto téma jsem si vybrala, neboť jsem aktivním uživatelem sociálních sítí a má slovní zásoba je silně ovlivněna jazykem a způsobem komunikace na sociálních sítích a zároveň vnímám obrovský vliv angličtiny na český jazyk.

Cílem mé práce je zkompletovat slova a slovní spojení, která jsou používána na sociálních sítích a která pronikla do běžné mluvy uživatele českého jazyka, a vytvořit přehledný slovník obsahující způsoby, kterými byly tyto výrazy integrovány do slovní zásoby českého jazyka, jejich původ, výslovnost a význam. Zároveň je mým cílem zjistit, jakým způsobem se tato slova a slovní spojení nejčastěji adaptují v českém jazyce, zdali si uchovávají původní zvukovou a grafickou podobu a přirozeně i z jakého jazyka nejčastěji tyto výrazy do češtiny pronikají.

1 CO JSOU SOCIÁLNÍ SÍTĚ

Sociální síť je internetová služba, která svým registrovaným členům umožňuje vytvářet si vlastní osobní (či firemní) veřejný (nebo částečně veřejný) profil, komunikovat mezi sebou, sdílet informace, fotografie a videa. Někdy sem bývají zařazována i internetová fóra, na kterých si uživatelé sdělují své názory a ohledně daných témat (poradenství všeho druhu, aktuální dění ve světě, historie atd.).

Mezi nejpoužívanější tuzemské sociální sítě patří například servery ČSFD.cz, Lide.cz, Libimseti.cz a Spoluzaci.cz. Co se týče návštěvnosti, velikosti a oblíbenosti jsou daleko za zahraničními sítěmi - nejpoužívanějšími sociálními sítěmi v České republice jsou Facebook a Twitter. Tyto dvě sítě postupně téměř úplně vytlačily české sociální sítě, a tudíž mají zároveň ze všech sociálních sítí největší vliv na slovní zásobu českého jazyka.

1.1 Facebook

Facebook je největší sociální síť na Internetu. Má přes 1,49 miliardy aktivních uživatelů měsíčně, 968 milionů aktivních uživatelů denně (data jsou z června 2015) a byl přeložen do 84 jazyků, včetně češtiny. V České republice užívá síť kolem 3 milionů uživatelů.

Byl založen Markem Zuckerbergem, který byl v té době ještě studentem Harvardovy univerzity, a jeho spolubydlicími a spolužáky v roce 2004. Původně byl určen pouze pro studenty Harvardovy univerzity a měl sloužit ke snadnější vzájemné komunikaci. Později byl rozšířen i mezi ostatní univerzity, včetně zahraničních. Jednou z prvních českých vysokých škol, jejímž studentům byl otevřen přístup na Facebook, byla Masarykova univerzita v Brně. Od roku 2006 je užívání sítě dostupné pro každého, kdo již dosáhl věkové hranice 13 let.

Síť umožňuje propojování s ostatními uživateli, které lze najít podle geografické lokace, společných zájmů nebo vyhledáním jména, zadáním e-mailové adresy či telefonního čísla. Po registraci a vyplnění uživatelského profilu (míra jeho detailnosti a veřejné přístupnosti je zcela na uvážení samotného uživatele), můžete vkládat fotografie, videa, textové příspěvky (tzv. statusy), sdílet odkazy na svou „zeď“ nebo si „přidat do přátel“ dalšího uživatele. Pokud daný uživatel vaši žádost přijme, můžete si prohlédnout jeho profil. Věci, které vás zaujmou, můžete označit tlačítkem „To se mi líbí“ nebo vyjádřit svůj názor v komentářích pod příspěvkem.

Dále můžete označit tlačítkem „To se mi líbí“ i facebookové profily hudebních interpretů, veřejných osobností, organizací, firem nebo míst. Tento typ profilu je specifikován jako „stránka“ a všechny jeho příspěvky jsou veřejné (na rozdíl od soukromého profilu, kde si cílovou skupinu pro zobrazení konkrétních příspěvků a informací nastavuje uživatel individuálně).

Další možností, kterou síť nabízí, jsou i zájmové skupiny sdružující uživatele se společným koníčkem, úmyslem, nebo členy různých institucí, odborů a organizací. Uživatelé se aktivně podílejí na chodu skupiny a mohou přidávat vlastní příspěvky.

Jednou z nejpoužívanějších funkcí je možnost zasílat dalším uživatelům soukromé zprávy nebo vytvořit skupinovou konverzaci. Tato funkce zahrnuje kromě textových zpráv i hlasové zprávy, videohovory, zasílání fotografií, videí, emotikon a souborů rozličných formátů.

Pod vlastnictvím Facebooku spadají i další populární internetové služby, například Instagram nebo WhatsApp.

1.2 Twitter

Twitter je sociální síť (a zároveň poskytovatel mikroblogu), kterou založil Jack Dorsey, americký programátor. K roku 2012 měl 500 milionů uživatelů, z nichž alespoň třetina byla aktivní minimálně jednou za měsíc. Každý den se na Twitter připojí okolo 50 milionů uživatelů a denně je v průměru uveřejněno celkem 250 milionů příspěvků. V České republice a na Slovensku je odhadem 300 tisíc uživatelů této sítě, což je oproti Facebooku zanedbatelné číslo, ale dle statistik společnosti Socialbakers má počet uživatelů v nejbližší budoucnosti vzrůst až k 1 milionu. Od roku 2006 je dostupný i v češtině, zatím však pouze v beta verzi. Uživatelé však častěji pro názvy specifických funkcí této sítě místo českých ekvivalentů používají originální označení z angličtiny.

Umožňuje po registraci posílat a zároveň i číst příspěvky – tzv. „tweety“, které zveřejnili další uživatelé. Na rozdíl od Facebooku zde neexistuje možnost nastavení specifického sdílení konkrétního příspěvku s cílovou skupinou; uživatel si buď nastaví profil úplně veřejný (tzn. příspěvky vidí i neregistrovaní uživatelé), nebo uzamčený (tzn. uživatel si vybírá konkrétní uživatele, kterým zpřístupní svůj kompletní profil a své příspěvky). Uživatelé, kteří vás sledují, se označují jako „followers“ (česky sledující), zatímco uživatelé, které sledujete vy, se nazývají „followings“ (česky sledovaní).

Dalším specifikem této sítě je rozsah příspěvků omezený na 140 znaků, což zaručuje stručnost a výstižnost sdílené myšlenky a stává se tím i velmi užitečným

zpravodajským nástrojem k rychlému a aktuálnímu informování veřejnosti například při živelných pohromách, probíhajících volbách, sportovních zápasech a podobně.

Stručnost podporuje i funkce tzv. „hashtagů“, které fungují jako jakási klíčová slova. Jsou označeny křížkem #, kterým hashtag začíná a dále pokračuje oním klíčovým slovem nebo souslovím. Díky křížku síť rozpozná hashtag a promění jej v hypertextový odkaz, pod kterým lze dohledat různé trendy, příspěvky se stejným tématem (například #volby2015, #fandíme_motoru) nebo upřesňuje obsah a význam příspěvku (například #fotodzvolené, #ironie).

Pokud vás zaujme příspěvek jiného uživatele, můžete jej kliknutím na srdíčko označit za oblíbený nebo použít funkci „retweet“, tím jej nasdílíte na vlastní profil a zobrazí se vašim followerům. Stejně jako u Facebooku zde můžete reagovat komentářem na příspěvek jiného uživatele (tato funkce se nazývá „reply“ = odpověď) a zasílat soukromé zprávy jednotlivým uživatelům nebo do skupinových konverzací.

2 ZPŮSOBY OBOHACOVÁNÍ SLOVNÍ ZÁSObY

Slovní zásoba se vyvíjí spolu se společností. Některé jevy a věci postupně zanikají, proto z aktivní slovní zásoby mizí slova, která je pojmenovávají, a stávají se archaismy a historismy. Nové skutečnosti vznikají, a proto je třeba naopak i vytvářet nová slova, která skutečnosti pojmenovávají.

V českém jazyce existuje několik způsobů, jak obohatit slovní zásobu. Rozdělila jsem tyto způsoby do tabulek, ve kterých čerpám z výkladového zpracování Marie Sochrové [5] (s. 47-59).

2.1 Změna významu

Slovní zásoba se rozšíří o nový význam již existujícího slova. Změna významu se dá provést několika způsoby:

Tabulka č.1: ZPŮSOBY ZMĚNY VÝZNAMU			
Název	Dělení	Definice	Příklad
Specializace		zúžení významu slova	<i>nábytek</i> – dříve nabyté věci, dnes pouze zařízení bytu
Generalizace		rozšíření významu slova	<i>limonáda</i> – původně nápoj z citronu, dnes obecně nápoje z ovocné šťávy
Přenos slovního pojmenování	Metaforické	na základě vnější podobnosti	<i>kočička</i> – květ jívky (hebký jako srst kočky)
	Synestetické	záměna smyslových kvalit	<i>ostrý tón</i>
	Metonymické	na základě vnitřní podobnosti	<i>mazat tabuli</i> – pouze písmo na ní
	Synekdochické	na základě kvantitativní souvislosti mezi výrazy	<i>rodná střecha</i> - dům
Posun slovního významu	Konkretizace abstrakt	ze základního významu se vyvíjejí druhotné	<i>psaní</i> – jméno děje i výsledek děje
	Abstraktizace konkrét	opak konkretizace abstrakt	jádro → <i>jádro problému</i>

	Apelativizace propríí	z vlastního jména utvořeno obecné jméno	Ampér → <i>ampér</i>
Změny v hodnocení	Zhoršování		<i>bulvární</i> – původně týkající se bulváru, dnes senzacechtivý
	Zlepšování		<i>znamenity</i> – dříve velký, dnes významný
Oslabování	Litotes	oslabení popřením protikladu	lež → <i>nepravda</i>
	Eufemismus	ztlumené vyjádření nepříjemné zkušenosti	zemřel → <i>zesnul</i>
Zesilování	Dysfemismus	opak eufemismu	zemřel → <i>chcípnul</i>
	Hyperbola (nadsázka)	zveličující pojmenování	<i>hodně slz</i> → <i>moře slz</i>
Protiklad	Ironie	pojmenování v opačném významu, posměšné, zlehčující	<i>To je ale chytrák!</i>
	Kakofemismus	opak ironie, hrubé slovo použito jako mazlivé	<i>Ty mrško!</i>

2.2 Spojování v sousloví a krácení sousloví

Dalším způsobem obohacování slovní zásoby je tvoření významově vázaných celků, z nichž žádné ze slov nelze nahradit synonymem. Patří sem frazémy, víceslovná pojmenování a sousloví.

Čeština rozlišuje dva druhy slovních spojení:

Tabulka č.2: DRUHY SLOVNÍCH SPOJENÍ				
Spojení nevětná	Sousloví	víceslovná pojmenování s jedním významem	Substantivní (základ tvoří jméno)	<i>osobní vlak, kost loketní, hřib satan, skok vysoký</i>
			Slovesná	<i>dávat pozor, vrhat kouli</i>
			Přísluvečná	<i>stůj co stůj</i>
	Univerbizace	víceslovný výraz nahrazený jedním slovem		<i>svatý týden → svatáák</i>

	Multiverbizace	opak univerbizace		namítnout → <i>vznést námitku</i>
	Rčení	ustálená spojení s obrazným základem		<i>páté kolo u vozu, Damoklův meč</i>
	Ustálená přirovnání			<i>mlsný jako kocour</i>
Spojení větná	Pořekadla, pranostiky	ustálená lidová sl. spojení bez mravoučného podtextu		<i>Svatá Anna, chladná z rána.</i>
	Přísloví	ustálená lidová slovní spojení s mravoučným podtextem		<i>Mluvíti stříbro, mlčeti zlato.</i>
	Výroky, citáty	často z bible či od významných osobností		<i>Kostky jsou vrženy</i>
	Klišé	ustálený, zautomatizovaný slovní obrat		<i>Vrátil se k rodinnému krbu</i>
	Automatizace	opakování obvyklého jazykového prostředku	pozdravy, zdvořilostní či publicistické fráze, ...	<i>Dobry den; škoda byla vyčíslena</i>
	Aktualizace	opak automatizace	využití běžných slov a spojení v nové situaci,...	<i>S poctivostí nejdřív pojdeš.</i>

2.3 Tvoření nových slov

Dalším ze způsobů obohacování slovní zásoby je tvoření slov. Zabývá se jím derivologie (slovotvorba), která popisuje způsoby tvoření, slovotvornou stavbu slov, zákonitosti, kterými se slovotvorba v daném jazyce řídí, a slovotvorné vztahy k jiným slovům.

Ze slovotvorného hlediska dělíme slova na základová a utvořená. Slova základová jsou ta, od kterých jsou další slova odvozená; jsou východiskem slovotvorby. Mohou jimi být jak slova původní neboli kořenná (*led* → *ledový*), tak i slova utvořená (*ledový* → *ledovec*). Slova utvořená jsou výsledkem slovotvorby. Při tvoření slov dochází často k souhláskovým obměnám a změnám délky souhlásek.

Podle vztahu mezi tvořením a významem se dělí slova na značková (nemotivovaná) a popisná (motivovaná). U značkových slov není souvislost mezi jejich podobou a významem, nenáleží k žádnému základovému slovu a jejich význam není

motivován významem jiného slova (*les, šest*). U popisných slov lze zjistit jejich význam díky významu jejich slov základových. Avšak některá slova, která dnes cítíme jako značková, mohou být ve skutečnosti popisná, neboť některá základová slova se z aktivní slovní zásoby jazyka vytratila (*káchat* → *kachna*).

Značkové slovo je z hlediska současného chápání původní a je buď základové, nebo nijak nevstupuje do slovotvorby. Oproti tomu, slovo popisné je vždy utvořené, třebaže se může stát základovým slovem. Původní slovo je vždy značkové, utvořené vždy popisné.

Dále rozlišujeme dva druhy stavby slova – tvaroslovnou (morfémovou) a slovotvornou.

2.3.1 Slovotvorná stavba slova

Ze slovotvorného hlediska lze zkoumat pouze slova popisná. Z tohoto hlediska má utvořené slovo dvě složky – slovotvorný základ a formant.

Slovotvorný základ je prostředek, ze kterého bylo slovo utvořeno, a je to část slova, kterou mají slova utvořená i základová společnou. Slovotvorným základem může být základové slovo, kořen (aniž by základové slovo existovalo) nebo předložkové spojení, v němž je obsažena podoba základového slova.

Formant je prostředek, jímž bylo slovo utvořeno, a mohou jím být předpony (prefíxy), přípony (sufíxy), soubory koncovek, zvrtné *se/si* nebo spojovací samohlásky. Koncovky mívají v češtině funkci slovotvornou i tvaroslovnou, neboť jednak by bez nich slovo mělo neúplný význam a jednak vyjadřují mluvnické vztahy (např. pád, číslo, rod).

2.3.2 Tvaroslovná stavba slova

U zkoumání morfémové stavby slova není důležité, jaké je základové slovo, ani jaký je slovotvorný základ, nýbrž se hledí na počet a druh morfémů.

Morfém je nejmenší morfémová jednotka, nesoucí věcný nebo mluvnický význam. Může být trojího typu: kořen (nese význam věcný a lexikální), přípona a předpona (nesou význam slovotvorný a věcný) a koncovka (nese význam mluvnický – tvaroslovný i slovotvorný).

Další složkou tvaroslovné stavby slova je kmen, což je část slova, ke které se připojuje koncovka. Může jím být kořen a předpona, kořen a přípona, kořen a přípona i předpona nebo samotný kořen.

2.3.3 Odvozování

Odvozování neboli derivace, je tvoření slov pomocí přípon (sufixy), předpon (prefixy), koncovek (zřídka), kombinací těchto prostředků nebo předložkového spojení. Je to nejčastější způsob obohacování slovní zásoby v českém jazyce.

Principem odvozování je utvoření nového slova ze slovotvorného základu pomocí formantu. Většinou se formant k základovému slovu připojuje a ojedinele se od slova odpojuje (hodit → *hod*).

Odvozené slovo se od základového slova často hláskově liší. Mohou se měnit samohlásky nebo jejich délka. Souhlásky se mohou měkčit nebo měkkost naopak ztrácet.

Existují specifické způsoby odvozování u jednotlivých slovních druhů a podle toho se odvozování většinou třídí. Každý formant nese určitý věcný význam a zároveň jeden formant může mít u různých slov různé významy.

U odvozování se mohou vyskytnout některé problematické jevy a výjimky vůči obecně platným pravidlům. Například záměny dvou podobných formantů s odlišnými významy (*trestný* čin – *trestní* právo). Dále je při tvoření nových slov třeba dbát na to, aby formanty byly produktivní a hodící se k základovému slovu. Mnohdy se chybně plně spisovný formant nahrazuje formantem pouze produktivním (*spontánní* → *spontální*).

2.3.4 Skládání

Skládání nebo také kompozice je způsob tvoření slov, při kterém jsou východiskem minimálně dvě plnovýznamová základová slova a výsledkem jsou slova složená a složeniny (kompozita). Za slova utvořená tímto způsobem se tedy nepovažují slova vzniklá z předložkových spojení, neboť předložka není plnovýznamové slovo. Skládání může být též kombinováno s odvozováním. Tento způsob je velmi častý například v němčině. V češtině není úplně běžný, ale ne nevhodný.

Obě části bývají spojené pomocí spojovací samohlásky, tzv. kompozičního vokálu (nazývaný též konekt, interfix), např. *velk-o-město*. Místo, kde se slova spojují, se nazývá morfologický šev složeniny. Dnes je běžné, že se složené slovo skládá z jedné části původu domácího a jedné části původu cizího. Takové složeniny se nazývají hybridní.

Kompozita se dělí na složeniny vlastní (pravé) a nevlastní (nepravé). Nevlastní,

neboli spřežky, vznikají přímým spojením samostatných slov beze změny v jejich podobě a lze je rozložit na samostatná slova (*budižkničemu, okamžik*). Naproti tomu vlastní složeniny nelze rozložit na samostatná slova (*svítiplyn*).

2.3.5 Zkracování

Zkracování neboli abreviace je v češtině nejméně častý způsob tvoření slov. Dochází při něm ke spojování dvou i více zkrácených částí základových slov. Slova utvořená tímto způsobem se dělí na zkratková slova a zkratky. Zkratky se dále dělí na iniciálové a zkratky frekventovaných slov a slovních spojení.

Zkratková slova vznikají zkrácením jednoho základového slova (*limonáda* → *limo*), spojením dvou i více zkrácených slovních částí několikaslovného názvu (*Česká dopravní kancelář* → *Čedok*), z původní zkratky (*ČTK* → *Četka*) nebo zkracováním i odvozováním zároveň (*esemeska* – angl. SMS – short message systém). Mezi zkratková slova se řadí i akronymy, což jsou zkratková vlastní jména vytvořená spojením začátečních písmen několika slov (*UNESCO* – United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation). Na rozdíl od zkratek se zkratková slova skloňují (případně časují).

Iniciálové zkratky jsou tvořeny z počátečních písmen (iniciálů) jednotlivých slov víceslovného názvu (*Česká republika* → *ČR*, *České vysoké učení technické* → *ČVUT*). Iniciálové zkratky jsou nesklonné, píší se velkými písmeny bez teček a hláskují se po písmenech.

Zkratky frekventovaných slov a slovních spojení vznikají z čistě praktických důvodů, jsou pouze grafické a v mluveném projevu je čteme v nezkrácené podobě. Píší se zpravidla malými písmeny a ukončují tečkou (například → *např.*, *akciová společnost* → *a.s.*). Jsou-li tvořeny prvním a posledním písmenem, tečkou se neukončují (*paní* → *pi*). Zkratky změněné ve značku jsou přesně definovaným grafickým symbolem, píší se bez tečky a bývají to značky matematické, fyzikální, chemické apod. (*kilogram* → *kg*, *ampér* → *A*). Oficiální zkratky akademických a vědeckých titulů zpravidla začínají velkým písmenem (*MUDr.*), kdežto neoficiální zkratky titulů se píší malými písmeny (*dr.*, *ing.*).

2.4 Přejímání a překládání z cizích jazyků

K přejímání a překládání slov z cizích jazyků dochází z mnoha příčin. Hlavní příčinou je rychlý rozvoj společnosti, především v oblastech vědy a techniky. Tím vzniká i nutnost pojmenovat nové jevy (*privatizace, aliance, meningokok*). S tím souvisí

i snaha o mezinárodní srozumitelnost. Zvláště ve vědě, technice a kultuře je praktická jednoznačnost vyjádření (*marketing, protein, préteritum*). Někdy je cizí slovo běžnější a český ekvivalent bývá naopak nesrozumitelný a to i v domácím prostředí (záhat' → *infarkt*, souchotiny → *tuberkulóza*).

Mezi další důvody patří i to, že cizí výrazy mohou zmírňovat nepříjemné nebo trapné pocity, které v nás automaticky vyvolávají domácí výrazy (tlustý → *corpulentní*). Není-li v písemném nebo psaném projevu žádoucí opakovat stále táž slova, lze využít synonym (doprava → *transport*), což bezpochyby patří mezi výhody přejímání.

Při používání přejatých slov je však třeba dbát na správnou a spisovnou výslovnost, používat slova v přesném významu a ve správné podobě.

Slova cizího původu se dělí podle stupně přizpůsobení slovům domácím:

Tabulka č.3: DĚLENÍ SLOV CIZÍHO PŮVODU			
Zdomácnělá		jejich původ už si neuvědomujeme	<i>škola</i> (z lat. schola)
Cizí	Zcela běžná	obecně užívaná, přizpůsobená pravopisem	<i>auto, tramvaj, adresa</i>
	Méně běžná, ale častá		<i>kompenzovat, legální</i>
	Omezená na okruh odborníků		<i>neuron, anoda</i>
	Mezinárodní	většinou z latiny a řečtiny	<i>bible, ropa, kilogram</i>
	Citátová	uchovávají si cizí podobu (pravopis, výslovnost)	<i>faux pas, science-fiction</i>
	Odborná terminologie	z původně vlastních jmen	<i>ampér, damašek</i>
Slova nespisovná		většinou z němčiny	<i>špunt, kšeft, kumšt</i>
Kalk		doslovný překlad pojmenování z cizího jazyka	<i>mrakodrap</i> (z angl. skyscraper), <i>listonoš</i> (z něm. Briefträger)

Minikalk		hybridní (část slova domácí, část cizí)	<i>minisukně, autolak</i>
-----------------	--	---	---------------------------

2.4.1 Neologismy ve slovní zásobě českého jazyka

Na obohacování slovní zásoby českého jazyka se výrazně podílí přejímání z cizích jazyků. Dříve měla na český jazyk primární vliv němčina, což bylo dáno historickým vývojem českých zemí, které byly součástí rakouského císařství a poté Rakouska-Uherska. Do češtiny tak proniklo velké množství původně německých slov, u některých z nich si stále uvědomujeme jejich původ, některá se však do češtiny plně adaptovala, vnímáme je již jako slova domácí (*farář* ← Pfarrer, *blokáda* ← Blockade, *deka* ← Decke, *falešný* ← falsch).

Další výrazný vliv na slovní zásobu českého jazyka měly i slovanské jazyky, především ruština, což bylo opět dáno historickými souvislostmi a tentokrát vlivem územního zařazení České republiky po druhé světové válce do východního bloku. Dnes vliv ruštiny upadá a v nové vrstvě slovní zásoby českého jazyka se vyskytují víceméně pouze rusizmy (*glasnost, perestrojka, gulag*), které ale nebyly přejaty jen do češtiny, ale staly se internacionálními a označují realie týkající se bývalého SSSR.¹

Vlivem globalizace pronikají do češtiny výrazy označující cizí realie, které jsou specifické pro určitý region či zemi. Jde například o výrazy z gastronomie (*croissant* z francouzštiny, *cappuccino* z italštiny), sportu (*korfbal* - z nizozemštiny), bojových sportů (většinou z asijských jazyků; *taekwondo, kung-fu*) a z dalšího nepřeberného množství společenských oblastí.

Vliv ostatních jazyků je však zanedbatelný ve srovnání s angličtinou, která je v současné době nejdominantnějším jazykem, ze kterého čeština přejímá. Anglická slova se „nejvíce, nejčastěji, nejsnáze a nejrychleji se přejímají (a zároveň nejvíce tolerují) v odborném,

příp. poloprofesionálním a slangovém vyjadřování“² v mnoha oblastech včetně reklamy, publicistiky, obchodu, počítačů, sportu, zábavy, hudby, techniky, elektroniky, účetnictví, bankovníctví a běžném dorozumívání.

Přejímání z cizích jazyků se dá rozdělit do několika stupňů integrace z různých hledisek přizpůsobení češtině. Slova s nízkým stupněm integrace se většinou nepřizpůsobují slovnědruhově nebo gramaticky. Naopak u přejatých slov s vysokým

1

MRAVINACOVÁ, Jitka. Neologizmy v dnešní češtině. Praha, 2005. ISBN 80-200-0607-9

2

BOZDĚCHOVÁ, Ivana. Vliv angličtiny na češtinu. Praha, 1997.

stupněm integrace se projevují změny pravopisné, výslovnostní, tvaroslovné, slovtvorné a popřípadě i sémantické, stylistické a kolokační.³

3

MRAVINACOVÁ, Jitka. Neologizmy v dnešní češtině. Praha, 2005. ISBN 80-200-0607-9

3 SLANG SOCIÁLNÍCH SÍTÍ

Sociální sítě hrají důležitou roli v profesních i osobních životech mnoha lidí různých věkových skupin. Přestože je zřejmé, že v různých věkových kategoriích se liší počet aktivních uživatelů sociálních sítí, mají sociální sítě nemalý vliv na vývoj slovní zásoby českého jazyka. Nejpočetnější kategorií uživatelů sociálních sítí jsou uživatelé do 36 let. Sociální sítě podporují komunikaci na mezinárodní úrovni, a proto se k uživatelům hovořícím minimálně jedním cizím jazykem (nejčastěji anglicky nebo německy) dostávají cizí slova, která pak při hojném používání automaticky aplikují do běžné mluvy v mateřském jazyce.

Z internetového prostředí mají na slovní zásobu českého jazyka vliv nejen sociální sítě, ale například i počítačové hry, které fungují na bázi sociální interakce a spolupráce mezi jednotlivci a týmy na domácí i mezinárodní úrovni. Pronikají tak do češtiny výrazy, kromě již zmíněné angličtiny a němčiny, například i z polštiny nebo slovenštiny.

Dále mají vliv i různé internetové stránky, které sdružují uživatele se stejnými zájmy, tzn. zájmové blogy, weby, YouTube kanály.

Primární úlohu v obohacování slovní zásoby českého jazyka však v internetovém prostředí stále hrají sociální sítě, neboť se prostřednictvím nich nejrychleji a nejvíce šíří komunikační výrazy jak ze sociálních sítí samotných, tak i z výše zmíněných počítačových her a ostatních zájmových oblastí internetu.

V praktické části své práce se zaměřím na výrazy slovní zásoby českého jazyka, které vznikly nebo se rozšířily na sociálních sítích, a pokusím se shrnout nejčastější způsoby, jakými se tyto výrazy do českého jazyka dostávají a jak se integrují.

Ke sběru slangových slov, ze kterých jsem poté byla schopna vyvodit své závěry, jsem použila několik metod. Primární metodou byl sběr slov ze sociálních sítí (tzn. z uživatelských konverzací, statusů, komentářů, tweetů, diskuzí apod.) a z výrazů, které já sama – jakožto aktivní uživatel této vrstvy slovní zásoby – používám. Další metodou byl sběr pomocí internetového dotazníku, kam mi jiní internetoví uživatelé, sdíleli výrazy, které používají oni. Účelem dotazníku nebyl průzkum, nýbrž pouze sběr výrazů. Poslední – ne tak významnou metodou, jako byly předchozí dvě zmiňované – byl náhodný odposlech výrazů, které používají uživatelé v běžné komunikaci mimo internet a sociální sítě. Celkem jsem těmito třemi metodami nasbírala přes 300 výrazů.

Výrazy jsem rozdělila do několika skupin podle způsobu vytvoření, podle

jazyka, ze kterého byly přejaty, a podle stupně integrace, respektive podle toho, zda si výrazy uchovaly vlastní grafickou a zvukovou podobu nebo zda přijaly český formant.

4 ZKRATKY A ZKRATKOVÁ SLOVA

Jelikož se při internetové komunikaci nejčastěji využívá psaní zpráv pomocí klávesnice a většina lidí píše pomaleji, než mluví, vzniká tak potřeba urychlit proces psaní delších zpráv. Některá spojení slov se v internetové komunikaci neustále opakují, a proto dochází k tvoření zkratek.

Nejčastěji vznikají iniciálové zkratky dvou až čtyřslovných spojení, protože vícepísmenné zkratky by byly již těžší na zapamatování. Ve většině případů to jsou zkratky anglických slovních spojení, které naprosto dominují, vzácně se vyskytují i zkratky českých slov a slovních spojení.

Používají se jako běžné iniciálové zkratky (písmena se čtou jednotlivě – *gg* [dži: dži:], *wtf* [w t f]), ale i jako akronymy (písmena se čtou jako jedno slovo – *noob* [nu:b]). U některých zkratk se vyskytuje obojí výslovnost, mohou se vyslovovat jako iniciálové zkratky, ale i jako akronymy (*lol* [el ou el]; [lol]).

Výslovnost těchto zkratk se různí. Některé tyto zkratky se používají pouze v psaném projevu a v mluveném jsou užívány v původním nestaženém tvaru (*af* – as fuck, *ily* – I love you). U jiných zůstává původní výslovnost z jazyka, ze kterého byla zkratka přejata – tudíž například *gg* se vyslovuje [dži: dži:]. Výslovnost zbylých zkratk se přizpůsobila českým pravidlům – například *bff*, původně [bi: ef ef] se v češtině vyslovuje jako [b f f]. Ojedinele se však najdou mezi uživateli i jedinci, kteří zkratku, jež se přizpůsobila české výslovnosti, vyslovují v původním tvaru, nebo naopak zkratku, které zůstala původní výslovnost, vyslovují počestěle.

Méně často se používají zkratková slova, která vznikají zkrácením jednoho základového slova (brother → *bro*). Stejně tak zřídka vznikají zkratky, které jsou původně přejaty z angličtiny a na češtinu se adaptují fonetickým přepisem [*comp* → *komp*].

Z českých slov často vzniká i specifický druh zkratk, nepřiliš typický pro jiné jazyky, jehož podstatou je vypuštění samohlásek (moment → *mmnt*).

Dříve se zkratky utvořené v internetovém prostředí psaly velkými písmeny, dnes převládá psaní malými písmeny. Opět z důvodu úspory času, neboť pro psaní velkými písmeny je třeba na klávesnici zapnout funkci Caps Lock a poté opět vypnout.

Tabulka č.4: ZKRATKY A ZKRATKOVÁ SLOVA Z ANGLIČTINY			
Zkratka	Výslovnost	Původní tvar v angl. jazyce	Český význam
4u	[for ju:]	for you	pro tebe
af	[es fak]	as fuck	jako blázen – <i>Jsem unavený af.</i>
bc	[bikoz]	because	Protože
bff	[b f f]	best friends forever	nejlepší přátelé na vždy
bj	[bi: džej]	blowjob	orální sex
bro	[bro]	brother	bratr/blízky kamarád
bruh	[brah]	brother	viz <i>bro</i>
btw	[b t w]	by the way	mimochodem
c u l8r	[si: ju: lejtr]	see you later	uvidíme se později
cg	[kongrats]	congrats	gratuluji
cmon	[k mo:n]	come on	1. pospěš si; 2. ale no tak
dafuq	[dafak]	the fuck?	Cože?
diss	[dis]	disrespekt	opovržení, kritika, disrespekt
dunno	[du no]	do not know	nevím
fb	[f b]	Facebook	Facebook
ft	[ft]	featuring	podílet se
fu	[fu:]	fuck	sakra
fyi	[ef fa:j a:j]	for your information	pro tvou/vaši informaci
gf	[g f]	girlfriend	příteřkyně
gg	[dži: dži:]	good game	dobrá hra
gl	[g l]	good luck	hodně štěstí
gn	[g n]	good night	dobrou noc
gtfo	[g t f o]	get the fuck out	vypadni
hb	[h b]	happy birthday	všechno nejlepší k narozeninám
hf	[hef fan]	have fun	hodně zábavy
idc	[i d c]; [aj dont ke:r]	I don't care	nezajímá mě to
idk	[aj dont nou]	I don't know	nevím
ig	[i g]	Instagam	Instagram
ikr	[aj nou rajt]	I know, right?	Já vím, že?
ily	[i l i]	I love you	miluji tě
imho	[imho]	in my humble opinion	podle mého skromného názoru

imo	[imo]	in my opinion	podle mého názoru
k	[k]	okay	dobře – vyjadřuje souhlas mluvčího
lel	[lel]	laughing out loud	viz <i>lol</i> , pouze pozměněná samohláska
lmao	[el em ej ou]	laughing my ass off	podělám se smíchy
lmfao	[el em ef ej ou]	laughing my fucking ass off	podělám se smíchy
lol	[lol]; [el ou el]	laughing out loud	hodně smíchu – vyjadřuje pobavení mluvčího
Luv u	[luf ju:]	love you	miluji tě
milf	[milf]	mother I'd like to fuck	pohledná starší žena, která je předmětem sexuálních tužeb mluvčího
noob	[nu:b]	new boy	člověk, který není zběhlý ve své činnosti
np	[n p]	no problem	bez problému
omg	[o m g]; [ou em dži:]	oh my God	o můj bože
pls	[pls]	Please	prosím
rly	[rli]; [ri:li]	Really	vážně, doopravdy
rtfm	[r t f m]	Read the fucking manual.	Přečti si ten zatracený návod.
srsly	[srsli]; [si:riusli]	seriously	vážně
sry	[sri]; [sori]	Sorry	omlouvám se
stfu	[stfu]; [s t f u]	shut the fuck up	Zklapni.
tbh	[tbh]	to be honest	abych byl upřímný
tgif	[ti: dži: a:j ef]	Thank God it's Friday	díkybohu už je pátek
thx	[thanks]	thanks	děkuji
tt	[t t]; [tvitr]	Twitter	Twitter
tw	[t v]; [tvitr]	Twitter	Twitter
u	[ju:]	you	ty
wp	[vi: pi:]	well played	dobrá hra; dobře zahráno
wtf	[v t f]	what the fuck	co to sakra
wth	[v t h]; [vat d hel]	what the hell	co to sakra
X-mas	[iks mes]	Christmas	Vánoce
xoxo	[eks ou eks ou]	hugs and kisses	objetí a polibky – vzniklo tak, že písmeno O vypadá z ptačí

			perspektivy jako objetí a X jako lábající se pár
yolo	[jolo]; [jou lou]	you only live once	žiješ jen jednou

5 NEOLOGISMY S PŮVODNÍ GRAFICKOU PODOBOU

Anglická slova se liší grafickou a zvukovou podobou (na rozdíl od českých slov, která mívají zpravidla shodnou grafickou i zvukovou stránku), a proto dříve přejímaná slova podléhala počešťování po ortografické i ortoepické stránce. Tato hlediska se navzájem ovlivňovala a docházelo tak často ke změně grafické stránky v souladu se zvukovou.

Dnes však převažuje přejímání původní pravopisné podoby a výslovnost též často zůstává stejná nebo alespoň je podobná své původní výslovnosti v domácím jazyce, což je zčásti dáno narůstajícím počtem anglicky mluvících Čechů a všeobecně dobrou znalostí angličtiny.

5.1 Substantiva a adjektiva

V kategoriích substantiv a adjektiv jednoznačně dominují slova přejatá z angličtiny, zřídka se objevují přejímky z němčiny nebo slovenštiny. Výslovnost zůstává v drtivé většině případů víceméně původní, u anglických výrazů dochází pouze k počešťování neznělých koncových hlásek, například u slov končících na „er“ (*motherfucker* [madr fakr] → původně bez koncových „r“ [mʌðə, fʌkə]).

Tabulka č.6: SUBSTANTIVA S PŮVODNÍ GRAFICKOU PODOBOU			
Substantivum	Výslovnost	Původ	Význam
crush	[kraš]	angličtina	idol
Durchfall	[durchfal]	němčina	průjem
fellas	[felaz]	angličtina	přátelé/kamarádi
Frei	[fraj]	němčina	volno
friendzone	[frend zoun]; [frend zo:n]	angličtina	označení pro přátelský vztah mezi dvěma lidmi, kdy pouze jedna ze zúčastněných osob si přeje vyústění ve vztah milostný
gamer	[gejmr]	angličtina	hráč počítačových her
grammarnazi	[gremr netci]	angličtina	označení pro osobu, která lpí na gramatické korektnosti
gym	[džim]	angličtina	posilovna
hashtag	[heštek]	angličtina	klíčové slovo; slovo označené # vyskytující se na sociálních sítích
hype	[hajp]	angličtina	humbuk

challenge	[čelendž]	angličtina	výzva
cheater	[či:tr]	angličtina	podvodník
lamer	[lejmr]; [lamer]	angličtina	1. začátečník; 2. neschopný člověk (<i>pejorativní označ.</i>)
loser	[lu:zr]	angličtina	poraženec
love	1. [la:f]; 2. [love]	angličtina	1. láska; 2. peníze
lucker	[laker]	angličtina	Šťastlivec
mainstream	[mejn stri:m]	angličtina	obyčejnost, průměrnost (<i>může být i adjektivem</i>)
mindfuck	[majnd fak]	angličtina	očarování mysli
motherfucker	[madr fakr]; [madafaka]	angličtina	zmrd (<i>pejorativní označ.</i>)
nerd	[nerd]	angličtina	1. šprt; 2. aktivní uživatel IT
nolifer	[nou lajfr]	angličtina	asociál
sista	[sista]	angličtina	sestra/blízká kamarádka
song	[song]	angličtina	píseň
soulmate	[soulmejt]	angličtina	spřízněná duše
swag	[svek]	angličtina	styl
trendsetter	[trend setr]	angličtina	označení pro toho, kdo udává styl
troll	[trol]	angličtina	označení pro toho, kdo si utahuje z ostatních; záměrně ostatní mystifikuje
wishlist	[viš list]	angličtina	seznam přání

Tabulka č.7: ADJEKTIVA S PŮVODNÍ GRAFICKOU PODOBOU			
Adjektivum	Výslovnost	Původ	Význam
awkward	[o:kvord]	angličtina	divný
busy	[bizi]	angličtina	zaneprázdňený
confused	[konfju:zd]	angličtina	zmatený
cool	[ku:l]	angličtina	moderní, trendy
deep	[di:p]	angličtina	hluboký (doslovně i metaforicky)
easy	[i:zi]	angličtina	jednoduchý
egal	[egal]	němčina	lhostejný (<i>např. Je mi to egal.</i>)
einfach	[ajnfach]	němčina	jednoduchý
fertig	[fertig]	němčina	hotový
golden	[goldn]	angličtina	zlatý, velmi dobrý (<i>např. golden</i>)

			<i>vtip)</i>
greedy	[gri:di]	angličtina	chamtivý, lačný
haluz	[haluz]	slovenština	podivuhodný
mainstream	[mejnstri:m]	angličtina	obyčejný, průměrný, středoproudový (<i>může být i substantivem</i>)
nice	[najs]	angličtina	hezký
ready	[redy]	angličtina	připravený
trapped	[trept]	angličtina	chycený v pasti; lapen

5.2 Ostatní slovní druhy

V ostatních slovních druzích nemá angličtina tak jednoznačnou převahu nad ostatními cizími jazyky.

Čeština zřídka přejímá anglická verba v původních tvarech bez přidání formantu nebo částečné změny podoby slova, protože infinitivní tvary anglických verb se obtížně časují podle pravidel českého jazyka. Oproti tomu například slovenská verba se v původních tvarech přejímají snadno, neboť jejich infinitivní tvary jsou podobné infinitivním tvarům českých verb. Tvary sloves zůstávají v původním tvaru, stejně tak výslovnost, která je téměř neměnná, až na slovenské koncové [tʰ], které se přizpůsobilo české výslovnosti, a proto je nahrazeno koncovkou [t], a mnohdy se i v psané podobě vyskytuje s českou koncovkou (*fajčitʰ* → *fajčit*)

Tabulka č.8: VERBA S PŮVODNÍ GRAFICKOU PODOBOU			
Verbum	Výslovnost	Původ	Význam
fajčitʰ	[fajčit]	slovenština	kouřit
klamatʰ	[klamat]	slovenština	lhát
Pubitʰ	[lu:bit]	slovenština	milovat
páčitʰ sa	[pa:čit sa]	slovenština	líbit se

V rámci ostatních slovních druhů se z angličtiny převážně přejímají partikule, interjekce a pronomina, jelikož nepodléhají časování ani skloňování a nemusí proto přijímat žádný formant.

Tabulka č.9: OSTATNÍ SLOVA S PŮVODNÍ GRAFICKOU PODOBOU				
Slovo	Výslovnost	Slovní druh	Původ	Význam
hej	[hej]	partikule	slovenština	ano
meh	[meh]	interjekce	angličtina	vyjadřuje lhostejnost, rezignaci
nah	[na:h]	interjekce	angličtina	viz <i>meh</i>
nope	[noup]	partikule	angličtina	ne

prepáč	[prepa:č]	partikule	slovenština	promiň
sorry	[sori]	partikule	angličtina	promiň
wat	[vat]	pronomina	angličtina	cože? / co?
wut	[vut]	pronomina	angličtina	cože? / co?

5.3 Víceslovná spojení

Víceslovná spojení se v téměř absolutní většině případů přejímají z angličtiny. Jsou to slovní spojení, která se v anglickém jazyce používají jako obvyklé konverzační fráze v prostěsdělovacím funkčním stylu (*easy peasy; to be honest*) a nemusí vždy spadat pod spisovný útvar jazyka (z velké části jsou to naopak nespisovná, až vulgární slovní spojení – např. *fuck you; what the fuck*), nebo spojení, která vešla ve známost díky některému z mnoha internetových virálů⁴ (*illuminati confirmed; give me five bro*).

Čeština přejímá z angličtiny slovní spojení již utvořená anglickými uživateli jazyka a nevytváří si svá vlastní spojení z anglických slov. Někdy anglické sousloví či slovního spojení postupem času transformuje v kompozitum (*high five* → *highfive*). Dochází k tomu nejčastěji z důvodu, že sousloví většinou nepodléhá integraci ani na nejnižším stupni a přechodem v kompozitum se integrace a přijetí koncovek a formantů stávají snadnějšími a přirozenějšími

4 **virál** – příspěvek (video, fotografie, text), který se internetem šíří stejně rychle jako virus a stává se populárním

6 FONETICKÁ ADAPTACE BEZ SLOVOTVORNÉHO FORMANTU

Některá slova, která český jazyk přejímá z cizího jazyka, se plně adaptují svou grafickou podobou, jež se přizpůsobí zvukové podobě slova a ta se také částečně přizpůsobuje českým fonologickým pravidlům. Dochází tedy k ustálení grafické podoby ve shodě s podobou zvukovou.

Tato skupina slov stále nedosáhla nejvyššího stupně integrace, neboť nepřejímá žádný slovotvorný formant typický pro tvoření nových českých slov. Při skloňování substantiv se však automaticky řadí k přirozenému jmennému rodu a vzoru. Pro tento typ řazení se nedají přesně specifikovat pravidla, existuje však několik zásad.

Nejpřirozenějším způsobem řazení k jmennému rodu je řazení podle rodu, ke kterému slovo náleží v jazyce, ze kterého pochází (*bitch* – ženský rod → *bič* – rovněž rod ženský). Dalším častým způsobem je řazení k jmennému rodu slova, které již v češtině existuje a které je synonymem přejímaného slova (*čít* = podvod → rod mužský neživotný).

Řazení k mluvnickým vzorům je daleko složitější proces, ale i zde existuje několik pravidel. Například slova končící původně na anglické „er“ se skloňují podle vzoru pán (*čítř*, *madrřakř*). Tato pravidla jsou však velmi specifická a velmi rozsáhlá a nelze se jimi řídit ve všech případech.

Existují i stanovená pravidla pro počešťování anglických morfémů. Zjednodušují se sufixy anglických slov končících na neznělé „e“ (*joke* → *džouk*), neznělé „er“ se naopak přejímá jako výrazné [r] (*motherfucker* [mʌðəˈfʌkə] → *madrřakř*), anglické „c“ je díky jeho původní výslovnosti nahrazeno českým „k“ (*crew* → *krů*).

Tabulka č.11: FONETICKY ADAPTOVANÁ SUBSTANTIVA		
Substativum	Původní podoba	Význam
bič	bitch	mrcha
čelenž	challenge	výzva
čitr	cheater	podvodník
čit	cheat	podvod
džouk	joke	vtip
fejk	fake	padělek, podvod (<i>může být i adjektivem ve významu falešný</i>)
fejm	fame	sláva
fejsbůk	Facebook	Facebook
foun	phone	mobilní telefon
gejm	game	hra
hajp	hype	humbuk
hejt	hate	nenávist
heštek	hashtag	klíčové slovo; slovo označené # vyskytující se na sociálních sítích
jūtuber	Youtuber	uživatel nahrávající videa na Youtube
keš	cash	peníze
koment	coment	komentář
komp	comp	počítač
kompjůtr	computer	počítač
krů	crew	skupina, parta
láf	love	láska
lajf	life	život
madafaka	motherfucker	parchant
madr	mother	matka
many	money	peníze
mejl	mail	e-mail
plís	please	prosím
selfí	selfie	autoportrét focený sebou samým
smajl	smile	smajlík
stár	star	hvězda

Tabulka č.12: FONETICKY ADAPTOVANÁ ADJEKTIVA		
Adjektivum	Původní tvar	Význam
hárdkór	hardcore	těžký
hepy	happy	veselý
kjút	cute	roztomilý
kůl	cool	módní, trendy
najs	nice	hezký

Tabulka č.13: FONETICKY ADAPTOVANÁ VÍCESLOVNÁ SPOJENÍ		
Víceslovné spojení	Původní tvar	Význam
ár jů fakín sírius	are you fucking serious	Myslíš to vážně?
dak fejs	duck face	kachní obličej; grimasa, při které má osoba výrazně vyšpulené rty
fenk jů	thank you	Děkuji ti.
forevr eloun	forever alone	navždy osamělý
fuk ja	fuck ya	Jdi do háje.
fuk jů	fuck you	Jdi do háje.
hejt dys šit	hate this shit	Nesnáším tuhle blbost.
hepy end	happy end	šťastný konec
ízi pízi	easy peasy	jednoduchý
jů bič	you bitch	ty mrcho
lův jů	love you	Miluji tě.

7 FONETICKÁ ADAPTACE S FORMANTEM

Slova a slovní spojení této skupiny dosahují nejvyššího stupně integrace, protože se českým fonologickým a pravopisným pravidlům se přizpůsobila svým tvarem i přijetím slovotvorného formantu.

7.1 Substantiva

Substantiva v této kategorii se neintegrují podle striktních pravidel, uživatelé si je přetvářejí podle vlastních potřeb a podle potřeb českého jazyka.

Lze však najít i několik pravidelností. Například slovo *kompilace* – od slova *compilation* se přejalo tak, jak se přejímají do češtiny všechna cizí slova končící na „-tion“ a přijalo formant „-ce“. (jako např. *tradition* → *tradice*).

Substantivum	Plural	Původní tvar	Význam
bój	bójové	boy	kluk, chlapec
felák	feláci	fella	přítel
foloun	folouni	follower	sledující
frend	frendové	friend	kamarád
frendka	frendky	friend	kamarádka
hedka	hedky	head	hlava
jůtůbko	jůtůbka (nepoužívá se)	Youtube	Youtube
kompilace	kompilace	compilation	spojení dvou zdánlivě odlišných věcí (např. filmy, písně, interpreti)
selfičko	selfička	selfie	autoportrét focený sebou samým
startapák	startapáci	startupers	osoba, která přišla s inovačním nápadem (tzv. startupem)
tajmlajna	tajmlajny	timeline	hlavní stránka na sociální síti

7.2 Adjektiva

Adjektiva s kompletní grafickou změnou a s přijetím formantů bývají přejímány velmi zřídka, neboť anglická adjektiva nejsou grafickou ani zvukovou podobou v ničem podobná těm českým, a tak je pro češtinu velmi složitým (až nepřirozeným) procesem anglická adjektiva plně vstřebat. Ani tato adaptovaná adjektiva nejsou výjimkou; jsou totiž vytvořena od anglických substantiv pouze s přidáním českých formantů.

Tabulka č.15: FONETICKY ADAPTOVANÁ ADJEKTIVA S FORMANTEM		
Adjektivum	Původní tvar	Význam
nahajpovaný	hype	velmi natěšený
naspídovaný	speed	mající přebytek energie

7.3 Verba

Verba této kategorie přijímají k infinitivu, jehož grafická podoba se plně přizpůsobila podobě zvukové, český formant. Nejčastějšími formanty pro tuto kategorii jsou bezesporu „-ovat“ a „-it“, vyskytuje se však i formant „-out“.

Často dochází i k tomu, že verba této kategorie jsou odvozená od substantiv. Tento jev je však těžko specifikovatelný, neboť velká část anglických verb a jim významově odpovídající substantiva mají shodnou grafickou i zvukovou podobu (např. *love* → význam: láska, ale i milovat), a tak lze těžko určit, zdali je verbum odvozené od anglického verba nebo substantiva. Jde například o verba *čeknout*, *hejtit*, *láfovat*, *tvítovat*.

Tabulka č.16: FONETICKY ADAPTOVANÁ VERBA S FORMANTEM		
Verbum	Původní tvar	Význam
čeknout	check	zkouknout
čekovat	check	kontrolovat, sledovat
flejmit	flame	nadávat
frendit	friend (<i>substantivum</i>)	kamarádřit se
gúglíkat	google	vyhledávat na Googlu
hejtit	hate	nesnášet
hejtovat	hate	nesnášet
kempit	camp	setrvávat na jednom místě
láfovat	love	milovat
lajkovat	like	mít rád
lívnout	leave	opustit
lovískovat	love	milovat
pušovat	push	tlačit, pohánět
sejfnout	save	zachránit
skajpovat	skype	používat Skype
spektejtit	spectate	sledovat, pozorvat
šejpovat	shape	tvarovat
trajhárřit	try hard	tvrdě se snažit
tvítovat	tweet	psát příspěvky na Twitter

vyfakovat	fuck	1. poslat pryč; 1. někomu nadávat
vyhejtít	hate	dát ostře najevo nelibost vůči skutečnosti či osobě

8 ADAPTACE S FORMANTEM

Výrazy této kategorie ještě nedosáhly nejvyššího stupně integrace, jsou však nejpočetnější skupinou adaptovaných výrazů zkoumané vrstvy slovní zásoby.

Tato slova (v této kategorii se nevyskytují žádná slovní spojení a sousloví) se vyznačují tím, že si zachovávají slovotvorný základ z původního jazyka a to bez jakékoliv grafické změny. Tvoří se pouze přidáním českých prefixů a sufixů.

8.1 Substantiva

Slova této kategorie přejímají slovotvorné formanty a koncovky zpravidla několika způsoby. Některá slova přejímají koncovky pouze v plurálu – např. *skill* → *skilly*; *hack* → *hacky*. Mluvnické rody se určují většinou podle přirozeného rodu nebo podle toho, jakému rodu náleží český ekvivalent slova.

Tabulka č.17: SUBSTANTIVA ADAPTOVANÁ S FORMANTEM				
Substantivum	Plural	Výslovnost	Původní tvar	Význam
appka	appky	[apka]	app	aplikace
blogerka/bloggerka	blogerky	[blogerka]	blogger	autorka či příspěvovatelka blogové webové stránky
exterák	exteráky	[extera:k]	exter	externí harddisk
hack	hacky	[hek]	hack	podvodný program poskytující počítačovému hráči znatelné výhody
hipstrovina	hipstroviny	[hipstrovina]	hipster	věc či skutečnost odpovídající subkultuře hipsterů
instáč	instáče	[insta:č]	instagram	Instagram
internet	internety (<i>ve slangu se používá častěji</i>)	[internet]	internet	internet
kid	kidi	[kid]	kid	1. dítě; 2. mladší osoba než je uživatel
kill	killy	[kil]	kill	počet zabití v počítačové hře
kliknutí	kliknutí	[kliknuti:]	click	stisk tlačítka na počítačové myši
lolkař	lolkaři	[lolkař]	lol	hráč počítačové hry League of Legends

překliknutí	překliknutí	[překliknutí:]	click	kliknutí počítačovou myší jinak než je zamýšleno
skill	skilly	[skil]	skill	dovednosti
sneakerka	sneakerky (<i>párové substantivum</i>)	[sni:ker]	sneakers	teniska
vlogísek	vlogísky	[vlogi:sek]	vlog	1. blog obsahující videa místo textového obsahu; 2. videopříspěvek
wifina	wifiny	[vifina]	Wi-Fi	Wi-Fi
wowkař	wowkaři	[vovkař]	wow	hráč počítačové hry World of Warcraft

8.2 Verba

Adaptace s formantem je v rámci této vrstvy slovní zásoby nejčastějším způsobem, kterým se verba přejímají. Verbum si ponechává infinitivní tvar z původního jazyka (v absolutní většině případů je tímto jazykem angličtina) bez jakékoliv grafické změny a přidává k němu český formant. Nejčastěji to jsou formanty „-ovat“ a „-it“.

Velmi vzácně se objevuje i české verbum, které přejímá anglický formant „-ing“. České verbum nemusí na rozdíl od anglického verba být pro přejímání v infinitivu, ale může posloužit například jen slovtvorný základ – viz *čuming*.

Tabulka č.18: VERBA ADAPTOVANÁ S FORMANTEM			
Verbum	Výslovnost	Původní tvar	Význam
crushovat (+Akk)	[krušovat]; [krešovat]	crush (<i>substantivum</i>)	obdivovat někoho
čuming	[čumink]	čumět	koukat
facebookovat	[fejsbu:kovat]	Facebook (<i>substantivum</i>)	používat Facebook
failit	[fejlit]	fail	kazit
fangirlovat	[fengrlovat]; [fangirlovat]	fangirling	Nezdravě se radovat nad skutečností týkající se oblíbeného idola, filmu, interpreta atp.
fapovat	[fapovat]	fap	masturbovat
felit	[felit]	fellas (<i>substantivum</i>)	1. přátelit se s někým; 2. trávit čas se svými přáteli
friendzonovat	[frendzo:novat]	friendzone (<i>substantivum</i>)	nabízet přátelství místo opětování projevů milostného zájmu
googlit	[gu:glit]	google	vyhledávat ve vyhledávači Google
hashtagovat	[heštegovat]	hashtag	používat hashtagy

		<i>(substantivum)</i>	
helpnout	[helpnout]	help	pomocť
hipsteřit	[hipsteřit]	hipster <i>(substantivum)</i>	dělat věci, které dělá příslušník hipsterské subkultury
chillovat	[čilovat]	chill	odpočívát; relaxovat;
lagovat se	[lagovat se]	lag	zpožděná odezva serveru způsobující zpomalené reakce aplikace/hry/webu
laidnout	[lejdnout]	get laid	mít pohlavní styk
liftit	[liftit]	lift	posilovat (tělo)
liknout	[lajknout]	like	označit příspěvek na sociální síť „To se mi líbí“
missnout	[misnout]	miss	minout
missovat	[misovat]	miss	1. mįjet; 2. stýskat si po něčem
nalinkovat	[nalinkovat]	link <i>(substantivum)</i>	poslat/zveřejnit odkaz
nafeedit	[nafi:d'it]	feed	poskytovat nepříteli výhodu v podobě peněz (úmyslně či neúmyslně)
nastreamovat	[nastri:movat]	stream	hráč zprostředkovává veřejně živý přenos z průběhu hry s vlastním komentářem
needovat	[ni:dovat]	need	potřebovat
nerdit	[nerd'it]	nerd <i>(substantivum)</i>	dokazovat ostatním široké znalosti v oblasti přírodních věd a IT
passnout	[pasnout]	pass	projít (zkouškou)
posharovat	[pošérovat]	share	sdílet soubor/fotografii/příspěvek s ostatními na sociální síti
postnout	[postnout]	post	zveřejnit (na internetu)
prayovat	[prejovat]	pray	modlit se
pro wrestlit se	[provrestlit se]	wrestle	probojovat se
reblognout	[reblognout]	reblog	sdílet příspěvek z blogu na jiný blog
rektit	[rekt'it]	get rekt	stírat někoho trefnými poznámkami
screenshotovat	[skri:nšotovat]	screenshot	udělat snímek obrazovky
scrollovat	[skrolovat]	scroll	listovat webovou stránkou směrem dolů nebo nahoru
shoppovat	[šopovat]	shop	nakupovat
skipnout	[skipnout]	skip	přeskočit (v pořadí)
skypovat	[skajpovat]	skype	používat Skype

spamovat	[spamovat]	spam	obtěžovat někoho přemírou zpráv
speakovat	[spi:kovat]	speak	mluvit
spoilovat	[spojlovat]	spoil	prozradit někomu děj/zápletku např. filmu
stalkovat	[stolkovat]	stalk	bedlivě sledovat někoho na sociálních sítích
streamovat	[stri:movat]	stream	hráč natáčí živý průběh hry s vlastním komentářem a zprostředkovává jej ostatním hráčům
trolit	[trolit]	troll	dělat si z někoho dobrý den
tunit	[tunit]	tune	zlepšovat
twitterovat	[tvitrovat]	Twitter (<i>substantivum</i>)	1. používat Twitter; 2. přidávat příspěvky na Twitter
updatnout	[apdejtnout]	update	aktualizovat
vylamit	[vylamit]	lame	pokazit
vyscreenovat	[vyskri:novat]	screen	udělat snímek obrazovky
vyspellovat	[vyspelovat]	spell	vyhláskovat
workovat	[vorkovat]	work	pracovat
zdissovát	[zdisovat]	diss	dát ostře najevo nelibost vůči skutečnosti či osobě

9 VÝRAZY DOMÁCÍHO PŮVODU

Velmi zajímavou kategorií zkoumání je skupina slov domácích, ze kterých se tvoří slova nová nebo pouze homonyma.

9.1 Substantiva

Slova jako *alkáč* nebo *pářka* se zdají být slovy, která jsou bezpochyby přejatá z cizího jazyka. V těchto případech však nejde o přímou adaptaci jako například u slov v předchozích kapitolách, neboť tato slova jsou odvozená od slov, která se již integrovala do českého jazyka. Ačkoliv slovo „alkoholik“ je stále vnímáno jako slovo cizího původu, spadá do kategorie zcela běžných slov, která se používají velmi často a běžně. Tudíž je zřejmé, že slovo *alkáč* neproniklo do češtiny přímou adaptací, nýbrž lze chápat jako slovo odvozené.

Slovo *kedra* je slovo s přeneseným významem, původně označovalo heroin či dívku, která je na heroinu závislá. Zřejmě jde o metonymický způsob přenosu slovního významu, neboť dívka závislá na drogách bývá společností vnímána jako hloupá.

Slovo *zarvat*, v původního významu násilím zasunout, může v této vrstvě slovní zásoby znamenat dobře za velkého úsilí zvládnout něco, co se zdá být nezvládnutelné. Jde tedy o abstraktizaci konkrétního výrazu.

Slovo *puma* je kalkem anglického výrazu „cougar“, který jednak označuje kočkovitou šelmu, ale je i označením pro pohlednou starší ženu, která je předmětem sexuálních tužeb mluvčího.

Substantivum	Způsob vytvoření	Význam
alkáč	odvození	alkoholik
biflárna	odvození	předmět/obor, na který je třeba se tvrdě učit
kedra	přenos slovního významu	hloupá dívka; nadávka
kémo	odvození/zkrácení	kamarád
kozinda	odvození	ňadro
lovatýr	minikalk	boháč
pářka	odvození	párty
pichna	odvození	dívka, která je předmětem sexuálních tužeb mluvčího
puma	kalk	Pohledná starší žena, která je předmětem

		sexuálních tužeb mluvčího (viz <i>milf</i>)
vafle	kalk	vagína
vága	odvození	vagína
zarvat	posun slovního významu	dobře za velkého úsilí zvládnout něco, co se zdá být nezvládnutelné

9.2 Slovní spojení

Velmi často dochází k tvoření hybridních slovních spojení. V tabulce jsou uvedena jen některá, protože většina ostatních vzniká na stejném principu a jejich rozšířenost bývá většinou omezená a dočasná.

Slovní spojení *být v lásce* je typickým příkladem kalkového slovního spojení, neboť je doslovným překladem anglického „be in love“. Stejným případem je i slovní spojení *dostat hlavu*, které je z anglického „get a headshot“. *Být high* je minikalkem, původně z anglického „be high“, protože plné integraci podlehla pouze část slovního spojení.

Zajímavým příkladem je výraz *ízy špízy*, kdy se z původního anglického „easy peasy“ adaptoval výraz *ízy pízi* (viz kapitola *Fonetická adaptace bez slovtvorného formantu*). Ten si uživatelé na základě zvukové znělosti přetvořili nahrazením pízi českým výrazem špízy⁵. Objevuje se i verze *ízy jak dva špízy*.

Tabulka č.20: VÍCESLOVNÁ SPOJENÍ DOMÁCÍHO PŮVODU		
Víceslovná spojení	Způsob vytvoření	Význam
být high	minikalk	být pod vlivem psychotropních látek
být v lásce	kalk	být zamilovaný
dostat hlavu	kalk	dostat ránu do hlavy
ízy špízy	minikalk	jednoduchý

5 **špíz** – výraz z oblasti gastronomie, nesouvisí nijak s původním slovem, které nahrazuje

ZÁVĚR

Na základě zkoumání se potvrdila má počáteční hypotéza, že sociální sítě mají velký vliv na vývoj slovní zásoby českého jazyka. Nejčastějším způsobem obohacování slovní zásoby této vrstvy českého jazyka je bezpochyby přejímání z cizího jazyka, nejméně z angličtiny, ale objevují se i slova a slovní spojení ze slovenštiny či z němčiny a polštiny, což je částečně ovlivněno i počítačovými hrami, které sdružují hráče z celého světa, a ti si poté vyměňují slova a slovní spojení ze svých mateřských jazyků.

Nejčastějším způsobem přejímání slov z cizího jazyka je přejímání slov a slovních spojení, která si zachovávají původní grafickou podobou. Tento způsob je na nejnižším stupni integrace. Druhým nejčastějším způsobem přejímání je přidání českého formantu k nepozměněné (nebo pouze nepatrně pozměněné) podoby slova z původního jazyka. Tento způsob je na vyšším stupni integrace, přesto ještě nedosahuje stupně nejvyššího. Za výrazy, které dosáhly nejvyššího stupně integrace, jsou považovány ty, které se přizpůsobily českým fonologickým i pravopisným pravidlům svou grafickou a zvukovou podobou a zároveň přijaly český slovo tvorný formant.

Specifickou kategorií jsou zkratky a zkratková slova. Ty se adaptují velmi snadno, neboť na sociálních sítích urychlují proces psaní delších zpráv a velmi často se poté díky svým uživatelům přenáší i do běžné mluvy.

Má středoškolská odborná práce obsahuje valnou většinu slangových výrazů pocházející z internetového prostředí se zaměřením na sociální sítě. Sesbíraná slova a slovní spojení jsem zpracovala do tabulkových přehledů podle způsobu a stupně integrace do slovní zásoby českého jazyka. Tyto přehledy mohou posloužit nejen lingvistickým účelům, ale i běžným uživatelům jazyka, kteří v nich mohou vyhledávat v dnešní době hojně používané výrazy, jejichž významy neznají nebo si jimi nejsou jisti. Pro větší komfort čtenáře je navíc k práci přiložen kapesní slovník, který obsahuje všechny sesbírané výrazy, včetně jejich výslovností a významů.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Tištěné publikace

1. HUGO, Jan; a kol. *Slovník nespisovné češtiny*. MAXDORF, 2009. ISBN 978-80-7345-198-1
2. KOSTEČKA, Jiří. *Český jazyk pro 2. ročník gymnázií*. SPN, 2005. ISBN 80-7235-155-9
3. MARTINCOVÁ, Olga; a kol. *Neologizmy v dnešní češtině*. ÚJČ AV ČR, 2005. ISBN 80-200-0607-9
4. PRAVDOVÁ, Markéta; SVOBODOVÁ, Ivana; a kol. *Akademická příručka českého jazyka*. Nakladatelství Academia, 2014. ISBN 978-80-200-2327-8
5. SOCHROVÁ, Marie. *Český jazyk v kostce pro SŠ*. Fragment, 2009. ISBN 978-80-253-0950-6

Internetové zdroje

1. Facebook. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-, 2015-10-25 [cit. 2015-10-28]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Facebook>
2. *Internetová příručka* [online]. ©2008–2016 [cit.2016-06-11]. Dostupné z: <http://prirucka.ujc.cas.cz>
3. Sociální síť. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-, 2015-10-21 [cit. 2015-10-28]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Soci%C3%A1ln%C3%AD_s%C3%AD%C5%A5
4. Statistiky sociálních sítí. *Effectix Doba Webová* [online]. Effectix.com, s.r.o. [cit. 2015-11-19]. Dostupné z: <http://www.doba-webova.com/cs/statistiky-pro-socialni-sit>
5. *Stats* [online]. [cit. 2015-10-28]. Dostupné z: <https://newsroom.fb.com/company-info/>
6. Twitter. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-, 2015-10-17 [cit. 2015-10-28]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Twitter>
7. Twitter má v Česku už 300 tisíc uživatelů. *Sociální sítě* [online]. EMPRESA MEDIA, a.s., 2015-04-03 [cit. 2015-10-28]. Dostupné z: <https://newsroom.fb.com/company-info/>
8. *Urban Dictionary* [online]. ©1999-2016 [cit. 2016-06-02]. Dostupné z: <http://www.urbandictionary.com>